

Kritické myslenie 4

Kritické myslenie
a mediálna gramotnosť

Obsah

<u>Predslov autorky</u>	7
<u>Kritické myslenie ako cnosť</u>	9
<i>Aktivita 1 / Polícia pátra</i>	10
<i>Aktivita 2 / Nauč sa pýtať sa</i>	12
<u>Kritické myslenie ako základ debaty</u>	15
<i>Aktivita 3 / Argumentačná lukostrelba</i>	16
<i>Aktivita 4 / Moot court</i>	18
<u>Kritické myslenie ako obrana proti dezinformáciám</u>	23
<i>Aktivita 5 / Pojmy nie sú dojmy</i>	26
<i>Aktivita 6 / Grafy, grafy, grafy</i>	28
<i>Aktivita 7 / Nájdí podvod!</i>	30
<i>Aktivita 8 / Pozri, kto to hovorí</i>	34

Predslov autorky

Metodická príručka Kritické myslenie 4 rozširuje portfólio aktivít, ktorými dokážu učitelia a učiteľky rozvíjať kľúčové zručnosti kritického myslenia u mladých ľudí. Pozornosťou na kritické myslenie pri práci s internetom a moderných výzvach pokračuje v poslanstve príručky Kritické myslenie 2, komplexnou štruktúrou zas vyzdvihuje poslanstvo svojej predchodkyne Kritické myslenie 3.

Pokračujúca pandémia dezinformácií nás presviedča, že kritické myslenie nie je iba atraktívny pojem, ale skutočne potrebná zručnosť naprieč všetkými generáciami a profesiami. Kritické myslenie je totižto založené na práci človeka s vlastnou kogníciou. Trúfam si tvrdiť, že tá bola u dominantnej väčšiny z nás budovaná akosi mimovoľne, podvedome, neregulovane. A práve preto sa aj u dospelých ľudí stáva – a neraz, že pravidelne podliehajú vlastným neobmedzeným kognitívnym skratkám, nepoctivo pracujú so súvislosťami a vyvodzujú závery, ktoré sú viac dôsledkom predstavivosti, než logickej dedukcie.

Na prácu s vlastnou kogníciou, našťastie, nikdy nie je neskoro. Aby sa človek mohol sústrediť na to, ako vníma, ako myslí a ako spracúva informácie, potrebuje správne podnety a dostatočný priestor na experimentovanie a chyby. Neformálne vzdelávanie tento priestor poskytuje a jeho metódy sú vhodným nástrojom na budovanie kritického myslenia. Preto sa každá z aktivít v tejto príručke vyznačuje vysokou mierou zapojenia žiakov a žiačok a v prvom rade ich vlastnou prácou. Verím, že bude táto príručka pre vás inšpiráciou a rovnako ako naposledy vám prajem, aby sa vám prostredníctvom šírenia kritického myslenia darilo budovať rozumnejšiu, ohľadupľnejšiu a súdržnejšiu spoločnosť.

Andrea Nina Gašparovičová

Kritické myslenie ako cnosť

Aktivita 1 /

Polícia pátra

	Pokyny
	Aktivita vám predstavuje 25 nesúrodých útržkov príbehu, ktoré je treba správne zaradiť a pospájať. Útržky, resp. nápovedy, rozstrihajte a každému z triedy jeden v náhodnom poradí rozdajte. Číslo pred jednotlivými nápovedami nemá žiadnu spojitosť s priebehom príbehu. Trieda má v priebehu 30 minút spoločne prísť na to, čo sa v príbehu stalo. Je možné, že im na rozuzlenie bude niekoľko kľúčových informácií chýbať alebo naopak, budú nadbytočné. Cieľom tejto aktivity totižto nie je nutne odhaliť celý sled udalostí, ale naučiť sa niečo z postupu práce smerujúcemu k jeho rozuzľovaniu. To im však vopred neprehrádzame.
	<u>Dôležité:</u> Učiteľ/učiteľka do príbehu ani postupu práce žiakov a žiačok nezasahuje, iba sleduje dodržanie časového limitu.
	Po uplynutí stanoveného času triedu požiadaajte, aby zosumarizovala závery, ku ktorým dospela. Zoznam záverov je následne potrebné rozdeliť do 5 kategórií:
Zameranie aktivity	triedenie informácií, rozvoj dedukcie
Trvanie aktivity	45 minút: príprava 5 minút, cvičenie 30 minút, sumarizácia a rozdelenie záverov 10 minút
Spôsob realizácie	prezenčne aj online
Náročnosť	stredne náročné
Pomôcky	ústrižky s nápovedami
Úvod	Práca s informáciou je základným kameňom každého ľudského rozhovoru. Napriek tomu, že sa v nej trénujeme prakticky neustále, občas sa stane, že sa v informáciách stratíme. Cieľom tejto aktivity je, aby žiaci a žiačky celkom intuitívne poskytnuté informácie spoločne triedili, zaraďovali a hľadali medzi nimi súvislosti. Trénovaním vlastnej mysle v takýchto aktivitách vytvárame u seba podvedome zvyk informácie triediť aj vo všetkých ostatných situáciách, do ktorých sa môžeme v živote dostať.
	Reflexia
	Bolo potrebné informácie z nápodiev zatriediť (napr. chronologicky, podľa typu)?
	Ako ste postupovali? Moderoval niekto diskusiu?
	Dospeli ste k jasnému záveru? Viete

	s určitosťou tvrdiť, čo sa stalo? Prečo áno/nie?
Nápovedy	
1.	Autobus o 19:57 zmeškali. Ostali teda dlhšie v meste.
2.	Tatiana sa vrátila poobede, zhodila aktovku vedľa stola a utekala na dvor.
3.	Spolužiaci a spolužiačky polícii tvrdili, že sa v ten deň pochytila s učiteľkou chémie.
4.	Odkedy sa presťahovali, dievčatá si musia v školské dni viac privstať. K zastávke to majú 11 minút peši.
5.	Od matky polícia zistila, že jej dcéra odišla z domu okolo štvrt na päť.
6.	O 17:22 bol Azor videný, ako sa potuluje pred miestnym obchodom s potravinami.
7.	Júlia s Marekom sa ju o pol deviatej vybrali hľadať do dediny.
8.	Polícia dostala telefonát o zmiznutí 13-ročného dievčata 7. mája o 22:03.
9.	Nina sa po návrate zo školy vybrala na nákup do obchodu.
10.	Jej exmanžel sa dokonca od rozvodu niekoľko krát vyhrážal, že dcéru unesie.
11.	O 18:36 sa prišiel na políciu v Banskej Štiavnici udať 42-ročný muž.
12.	Tatiana zobrala psa na prechádzku, zamierili k potoku vedľa dediny.
13.	Na kolotočoch sa zdržali. Vybíl sa jej mobil.
14.	Obe dcéry majú večierku o 20.00. V tom, ako dovtedy trávia svoj voľný čas, im rodičia plne dôverujú.
15.	Cesta z mesta do Kozelníka trvá 22 minút.
16.	Azora odniesla domov, ale nezavrela za sebou poriadne bránku. Ušiel.
17.	Zistila, že nemá čím zaplatiť. Zrejme stratila peňaženku po ceste zo školy.
18.	Stretla spolužiačku Barboru, ktorá jej navrhla, aby s ňou zašla na kolotoče do

	priláhlého mesta.
19.	Keď ich dcéra prišla domov, boli v šoku.
20.	Barboriny rodičia jej odmietali kúpiť mobil. Mali strach, že na ňom začne tráviť príliš veľa času.
21.	Autobus z Banskej Štiavnice odchádza o 19:57 a potom každý 105 minút.
22.	Nasadla na prvý autobus do Štiavnice. Vybrala sa ju hľadať.
23.	Staršia dcéra pochádzala z Júliinho prvého manželstva, mladšia zas z Marekovho. Obe stroskotali na zlých partnerských vzťahoch.
24.	Kozelník je malá obec, okruh k potoku a späť si dopriali aj niekoľkokrát denne.
25.	Za posledné roky veľmi zdraželi. Jedna jazda vyšla na €7. No dopriali si, vzali si z domu všetko vreckové.

Aktivita 2 /

Nauč sa pýtať sa

Zameranie aktivity	schopnosť formulovať otázky
Trvanie aktivity	15 minút
Spôsob realizácie	prezenčne aj online
Náročnosť	náročné
Úvod	Aktivita nadväzuje na aktivitu č. 3 z príručky Kritické myslenie 2. Aktivita, na ktorú táto aktivita nadväzuje, bola zameraná na kladenie otvorených otázok. V tejto aktivite nám nepôjde o typ, ale o vytvorenie správnej formulácie otázky. Pri vyhľadávaní informácií, či už pre školský projekt, voľné bádanie alebo uspokojenie zvedavosti počas rozhovoru, to predstavuje kľúčovú schopnosť.
Pokyny	Triede postupne čítajte pripravené odpovede. Ich úlohou je k poskytnutej odpovedi vymyslieť a správne naformulovať otázky. Správnych riešení môže byť viac ako je uvedených v prílohe. Po každom riešení zhodnotte, či je správne a navrhnutá otázka by skutočne smerovala k danej odpovedi.
Reflexia	Zamýšľal sa v rozhovoroch nad formuláciou svojich otázok alebo ich vytváraš spontánne? Čo je podľa teba dôležitejšie – správne sa pýtať alebo správne odpovedať?

Príloha k aktivite 2	<u>Odpoveď č. 1:</u> Keď je dostatočne vyspelý na to, aby dokázal naplňovať potreby iných. <u>Možné otázky:</u> Kedy by si mal človek založiť rodinu? Kedy by sme mali človeka považovať za dospelého? Kedy by si mal človek zaobstarat domáceho miláčika? Kedy je človek vhodným kandidátom na pracovníka v sociálnych službách? <u>Odpoveď č. 2:</u> Určite áno, mám predsa maturitu. <u>Možné otázky:</u> Môžeš sa prihlásiť na vysokú školu? Ovládaš základy matematiky? V tejto práci je potrebné často písomne komunikovať s klientmi. Ovládate gramatiku dobre? <u>Odpoveď č. 3:</u> Stranu, ktorá mi je hodnotovo najbližšia a jej kandidátna listina pozostáva z množstva odborníkov a odborníčok na rôznorodé témy. <u>Možné otázky:</u> Koho ste volili? Koho by ste volili? <u>Odpoveď č. 4:</u> Áno, je dôležité naučiť sa nakladať s peniazmi tak, aby človek dokázal pokryť všetky svoje životné potreby. <u>Možné otázky:</u> Myslíš si, že je dôležité byť finančne gramotný? Je rozumné vytvárať si vopred mesačný rozpočet?
-----------------------------	--

<u>Odpoveď č. 5:</u> Pretože v skutočnosti nebol prvým objaviteľom Ameriky. Americký kontinent objavili vikingovia niekoľko storočí pred ním. <u>Možné otázky:</u> Prečo nesúhlasíte, že Krištof Kolumbus bol najvýznamnejším objaviteľom v dejinách? Prečo neveríte, že Kolumbus objavil Ameriku?
--

Kritické myslenie ako základ debaty

Aktivita 3 /

Argumentačná

lukostreľba

Zameranie aktivity	rozvoj argumentačných schopností
Trvanie aktivity	30 minút: príprava 5 minút, cvičenie 20 minút, vyhodnotenie 5 minút
Spôsob realizácie	prezenčne
Náročnosť	stredne náročné
Pomôcky	lepiace papieriky (tiež známe ako sticky notes), (voliteľné) kópie terču v prílohe na konci príručky
Úvod	Aktivita nadväzuje na aktivity č. 7 a 8 z príručky Kritické myslenie 3.
Pokyny	Triede rozdajte terč (alebo si ho môžu nakresliť) a dostatok lepiacich papierikov – každému a každej minimálne 15 kusov. Z nižšie uvedených téz vyberte 3. Úlohou žiakov a žiačok bude pre každú z nich vymyslieť vysvetlenie pre súhlasné alebo nesúhlasné stanovisko a dostať sa v hĺbke analýzy čo najďalej. Jednotlivé kroky analýzy si zapisujú na pridelené papieriky a lepia na terč od stredu smerom von. Po každom kole traja ľudia s najhlbšou analýzou (teda tí, ktorí sa dostali najbližšie k vonkajšiemu obvodu terču) odprezentujú svoju prácu.

Stupeň analýzy, na ktorý sa žiaci a žiačky dostanú, sa rovná počtu bodov, ktoré získajú. Žiak alebo žiačka s najväčším skóre po všetkých troch tézach víťazí.

- Tézy**
1. Fajčenie by malo byť zakázané.
 2. Cudzojazyčné filmy by mali byť vysielané v pôvodnom znení s titulkami.
 3. Hodnotenie učiteľov žiakmi by malo byť zohľadnené vo výške ich platu.
 4. Telesná výchova by mala byť nepovinná.
 5. Na školách by mali byť nainštalované bezpečnostné kamery.
 6. Mať účet na internetových sociálnych sieťach by malo byť povolené len osobám nad 18 rokov.
 7. Vysokoškolské štúdium by malo byť spoplatnené.
 8. Reklama cielená na deti by mala byť zakázaná.
 9. Cena leteniek by mala byť priamoúmerná váhe pasažierov.

- Príklad**
- Téza:
- Cena leteniek by mala byť priamoúmerná váhe pasažierov.
1. Cena letenky pokrýva (nielen) náklady, ktoré letecká spoločnosť vynakladá na vypravenie lietadla.
 2. Medzi takéto náklady patrí objem paliva, ktorý závisí od hmotnosti nákladu lietadla.
 3. Ťažší pasažieri sú zodpovední za spálenie väčšieho množstva paliva ako ľahší pasažieri.
 4. Každý pasažier by mal zaplatiť spravodlivý diel nákladov, ktoré sú potrebné na jeho prepravu.
 5. Preto by cena leteniek mala zohľadňovať váhu pasažiera.

Aktivita 4 /

Moot court

Pokyny

Aktivita sa od tradičného postupu moot courtu v mnohom líši.

Na začiatok vysvetlite triede, že si zahráte simulačnú hru, v ktorej budú aktérmi súdneho konania. Odprezentujte im 2 možnosti vymyslených prípadov a nechajte ich hlasovať, ktorý z nich chcú simulovať. Následne ich oboznámte s aktérmi a formátom súdneho konania.

Súdni aktéri:

1. Obvinený/obvinená (1 človek) – jej úlohou je presvedčiť o svojej nevine alebo zmierniť svoj trest
2. Svedok/svedkyňa (1 človek)
3. Obhajoba (3 ľudia) – jej úlohou je vytvoriť argumentačnú líniu dokazujúcu nevinu obvineného/obvinenej
4. Obžaloba (3 ľudia) - jej úlohou je vytvoriť argumentačnú líniu dokazujúcu vinu obvineného/obvinenej
5. Sudca/sudkyňa (1 človek) – zodpovedá za priebeh súdneho konania a dohliada na dodržiavanie definovaných pravidiel
6. Porota (12 ľudí) – zodpovedá za rozhodnutie o vine/nevine obvineného/obvinenej a prednesenie rozsudku
7. Verejnosť (zvyšok triedy) – môže mať rôzny postoj k vine obvineného/obvinenej, no do súdneho konania priamo nezasahuje; pri výraznom vyrušovaní konania môže byť sudcom/sudkyňou vykázaná zo súdnej siene

Formát:

1. 4 minúty: Rozdelenie kontextových kariet a príprava aktérov
2. 1 minúta: Otvorenie súdneho konania, uvedenie prípadu
3. 2 minúty: Stanovisko obžaloby
4. 1 minúta: Stanovisko obžalovaného/obžalovanej
5. 2 minúty: Stanovisko obhajoby
6. 3 minúty: Vypočúvanie obvineného/obvinenej obžalobou

7. 3 minúty: Vypočúvanie obvineného/obvinenej obhajobou
8. 3 minúty: Vypočúvanie svedka/svedkyne obžalobou
9. 3 minúty: Vypočúvanie svedka/svedkyne obhajobou
10. 1 minúta: Záverečné stanovisko obžaloby
11. 1 minúta: Záverečné stanovisko obhajoby
12. 10 minút: Porada poroty
13. 1 minúta: Vyhlásenie rozsudku zástupcom/zástupkyňou poroty aj s odôvodnením

Pred začiatkom samotnej simulácie vedte krátku diskusiu o tom, čo by malo byť cieľom súdneho konania. Na základe odpovedí na túto otázku nechajte triedu, aby spoločne zhodnotila navrhovaný formát a prípadne ho upravila tak, aby bol v súlade s nimi definovaným účelom súdu. Požiadajte ich, aby taktiež vytvorili krátke pravidlá správania sa v súdnej sieni, na ktorých dodržiavanie bude dohliadať sudca/sudkyňa.

Pokračujte rozdelením úloh. Žiaci a žiačky sa môžu o jednotlivé úlohy prihlásiť, prípadne ich môžete pridelit náhodne. Po rozdelení aktérov sa môže začať súdny spor. Pokiaľ si to trieda nedefinovala počas diskusie inak, odporúčam, aby prebiehal v navrhovanom formáte.

Prípady

- ### 1. Lúpež v lekárni

Dňa 30. 6. 2020 bola lekárneň na námestí v Hnúšti vylúpená ozbrojeným mužom v maske. Lekárnik pod hrozbou zabitia otvoril lúpežníkovi kasu a odovzdal všetku tržbu. Páchatel' z lekárne od cudzil aj niekoľko krabičiek liekov, predovšetkým určených na diabetes, a spôsobil tak lekární škodu vo výške vyše €1200. Lekárnik páchatela spoznal po hlase, o čom po čine upovedomil políciu. Lúpežníka Petra Ž. dolapili deň po skutku na adrese jeho trvalého bydliska.

**Kontextová karta pre obvineného
Petra Žakarovského:**

Máš 37 rokov a žiješ sám s chorou mamou. Mama má diabetes a je odkázaná na každodenné požitie liekov, inak zvykne odpađavat. Pred dvoma mesiacmi zrušili v meste jej diabetologickú ambulanciu a jej kartu prevzala ambulancia vzdialená 30 kilometrov. Auto nevlastníte a cesta hromadnou dopravou je pre mamu neprípustná, nevie totižto dobre chodiť. Do novej ambulancie sa neviete dlhodobo ani dovolať.

Vlastníš firmu, na ktorej máš obrovské dlhy. Žiaľ, aj z nebankoviek, s ktorými si uzavrel zmluvy ešte za svojej drogovej minulosti a nie úplne triezvej mysle. Vymáhači vám teraz hrozia odobratím domu. Ty by si to zvládol, nejako by si sa životom predral, ale je ti jasné, že mama by to už nezvládla. Jednoducho si nemal na výber, musel si niečo vymyslieť.

Kontextová karta pre svedka Romana Plavca:

Doteraz si v šoku z tej situácie. Nikdy ti ani vo sne nenapadlo, že práca v lekárni v malom meste bude miestom zločinu. A už vôbec nie, že ti niekto bude niekedy mieriť na hlavu zbraňou. To, že to ešte k tomu bude tvoj spolužiak zo základnej školy, s ktorým ste boli dobrí kamaráti, tebou úplne otriaslo. Peter bol vždy trochu problémovejší. Keď bol malý, opustil ich otec a mama sa musela obracať, aby uživila domácnosť. V posledných rokoch si o Petrovi veľa nepočul, iba to, že vraj díloval drogy.

Kontextová karta pre obžalobu:

Obvinený Peter Žakarovský je známa firma. V minulosti bol trestaný za nelegálne držanie a predaj omamných látok. Podľa zdravotnej aj sociálnej poisťovne si už roky neplatí odvody a podľa finančnej správy má dlhy vo výške €720 tisíc. Jasný prípad.

Kontextová karta pre obhajobu:

Obvinený Peter Žakarovský sa medzi štyrmi očami priznal k spáchaniu skutku. Kvôli jeho drogovej minulosti a neúspešnému podnikaniu sa dostal do vážnej šlamastiky a dlží astronomickú čiastku. Jeho hlavným motívom lúpeže v lekární však bolo získať lieky na diabetes pre mamu – tá sa nevie dostať k lekárovi a stav sa jej zo dňa na deň rapídne zhoršuje.

Zameranie
aktivity rozvoj argumentačných schopností

**Trvanie
aktivity**
45 minút: príprava aktivity 10 minút,
simulácia súdneho konania 35 minút

Spôsob realizácie prezenčne

Náročnosť náročné

Pomôcky kópie kontextových kariet, (voliteľné)
predmet, ktorý môže poslúžiť ako
sudcovské kladivko

Úvod

Aktivita nadväzuje na aktivitu č. 5 z príručky Kritické myslenie 3.

Simulované súdne konanie, známejšie pod anglickým názvom moot court, je obľúbenou súťažnou aktivitou študentov a študentiek práva po celom svete. Zvyčajne pozostáva z písomného a ústneho kola, z ktorých v oboch si nádejní právnicki a právničky precvičujú svoju schopnosť štruktúrovane argumentovať pred odbornou porotou, ktorá predstavuje sudcovskú radu.

2. Milosrdná vražda

Žofia Sidorová, zdravotná sestra na oddelení onkológie v nemocnici v Snine, bola z úmyselného zabitia obvinená dňa 29. 8. 2021. Očití svedkovia chýbajú, no obvinená sa k skutku priznáva. Tvrdí, že to bol prejav ľudskosti a splnenie posledného prania umierajúceho pacienta. Sidorovej hrozí trest vo výške 20 rokov.

Kontextová karta pre obvinenú Žofiu Sidorovú:

Neznášaš to. Pozerať sa do očí pacientom, ktorý so smrťou bojuje o posledný dych. Robiť na onkológii je pre človeka vlastne čisté psychické trýznenie, ale lepšia práca nejaká, ako žiadna. V Snine je aj tak ťažké nájsť si robotu.

Pán Jozef bol výborný človek. Poznala si ho od detstva, býval oproti vám cez ulicu. Vždy ťa ponúkol ovocím zo svojej záhradky, keď si išla okolo. Naostatok, ako každého. Keď si ho v jeden deň zbadala u vás na lôžku, zovrela ti srdce. Vraj bol vo finálnom štádiu rakoviny, primárka mu odhadovala maximálne 4% šancu na prežitie. Počas jednej nočnej, keď si mu išla pustiť infúziu, sa ti prihovril roztraseným hlasom. Požiadal ťa o pomoc. Poslednú. Už sa nechcel trápiť.

Kontextová karta pre svedkyňu Janu Jurčovú:

Nespala si už 6 dní, skrátka sa ti nedá. Každú chvíľu si spomenieš na otca a opäť ti stiahne hrdlo a z očí sa spustí nezastaviteľný vodopád. Otcova rakovina nebola jednoduchá pre nikoho, ale všetci ste verili, že sa uzdraví a tú hnusobu porazí. A potom toto. Neskočila si Žofii na tie jej báchorky o milosrdenstve a otcovom poslednom želaní. Bol to predsa celý život bojovník, takto ľahko by sa nevzdal. Si presvedčená, že to bola z jej strany pomsta. Odkedy sa jej veľká láska Paľo zalúbil do teba a teba si zobral za ženu, snovala pomstu. No takáto pomsta je za hranicami všetkého ľudského konania.

Kontextová karta pre obžalobu:

Obvinená sa k skutku priznáva, sústavne však apeluje na poľahčujúce okolnosti. Dcéra zosnulého, Jana Jurčová, vo výpovedi tvrdí, že Žofia spáchala skutok z pomsty, nie z milosrdenstva. Obvinená

Sidorová za posledné roky vystriedala niekoľko zamestnaní, istý čas chodila opatrovať starých ľudí do Rakúska.

Kontextová karta pre obhajobu:

Obvinená Žofia Sidorová zatiaľ nemá žiadny trestný záznam a podľa výpovede primárky onkológie je vzorná zamestnankyňa. Zosnulý Jozef Jurčo trpel na posledné štádium rakoviny pankreasu a ostávala mu 4% šanca na prežitie. Obvinená sa vraj so zosnulým dlhé roky poznala a k skutku sa priznáva. Vzhľadom na okolnosti je však navrhovaný trest privysoký.

Kritické myslenie ako obrana proti dezinformáciám

Na to, aby sme vedeli byť odolnejší voči dezinformáciám, ktorým sme denne vystavení, nám poslúži niekoľko princípov práce so zdrojmi informácií.

V prvom rade si treba uvedomiť, že aj naše vlastné myslenie má niekoľko nedokonalých miest, ktorých existencia spôsobuje, že surové informácie vnímame a ukladáme si nesprávne. Všetci ľudia majú tzv. kognitívnu slepú škvrnu, kvôli ktorej nie sme schopní identifikovať vlastné chyby v myslení. Naše myslenie považujeme za bezchybnejšie, správnejšie a objektívnejšie ako myslenie iných ľudí, u ktorých kognitívne skreslenia vnímame výraznejšie ako u seba samých. Taktiež v rôznej miere trpíme konfirmačným skreslením, ktoré pomenúva tendenciu vyhľadávať, interpretovať, zameriavať sa a pamätať si informácie spôsobom, ktorý potvrdzuje naše predom vytvorené presvedčenia alebo hypotézy. Alebo vďaka tzv. konzervatívnemu skresleniu uprednostňujeme pôvodné dôkazy a informácie pred novými zisteniami. Ukážku, ako nás kognitívne skreslenia ovplyvňujú vídavame aj v bežných situáciách, ako sú medzigeneračné rodinné rozhovory, ktoré často končia hádkou a v ktorých majú všetci zaručene pravdu.

Ak vieme, že v spracúvaní informácií našou vlastnou myslou existujú isté úskalia, môžeme sa ich snažiť aspoň sčasti vykompenzovať princípmi kritickej práce so zdrojmi informácií. Pod prívlastkom kritická si však nepredstavujeme automaticky odmietavý, negatívny postoj, ale snahu o dôkladné zamyslenie sa a posúdenie prijímanej informácie.

1. Prijímajte informácie z dôveryhodných zdrojov

Za dôveryhodné môžeme všeobecne považovať odborne uznávané authority, či už sú to inštitúcie alebo konkrétni jednotlivci. Napríklad ak hľadáme informáciu, ktorá sa týka ľudského zdravia, je vhodné si za zdroj vziať zdravotnícke pracoviská, medicínske výskumné inštitúcie alebo orgány verejnej správy, ako je Ministerstvo zdravotníctva.

2. Potvrdzujte si informácie z viacerých vzájomne nezávislých zdrojov

Neuspokojujme sa s informáciou hneď z prvého zdroja, ktorý sa k nám dostane. Aby sme si informáciu overili, snažme sa nájsť ešte minimálne jeden ďalší, rovnako dôveryhodný a od prvého nezávislý zdroj, ktorý ju potvrdzuje.

3. Všímajme si jazyk

Ďalším princípom kritickej práce so zdrojmi informácií je všímať si, akým jazykom je nám informácia prezentovaná a aké emócie sa snaží vyvolať. Fakty bývajú podávané stručne. Ak sú k nim pridané úsudky a výzvy autora, je dobré zbystriť pozornosť a zamyslieť sa nad autorovou nestrannosťou a zaujatosťou.

4. Dávkujem si množstvo informácií

Informáciami sme v dnešnej dobe presýtení. Je dôležité dopriať si čas na to, aby sme informácie navníмали a pospájali, aby sme ich vedeli vzájomne porovnávať a vyhodnocovať. Pri príliš veľkej dávke informácií v krátkom čase totižto klesá naša pozornosť k detailom a nemáme dostatok priestoru, aby sme informácie jednu po druhej kriticky zvážili a vytvorili si spoľahlivý záver.

5. Postavme sa k vlastným presvedčeniam

Predstavme si situáciu, že sme si prečítali, počuli alebo videli niečo, kde nám bola odprezentovaná informácia, ktorú sme si aj po dodržaní predchádzajúcich štyroch princípov vyhodnotili ako pravdivú. Pred tým, než si z nej vytvoríme presvedčenie, spýtajme sa sami seba, či jej veríme preto, že potvrdzuje to, čo si myslíme (konfirmačné skreslenie) alebo preto, že sa odvoláva na dostatočné množstvo dôkazov.

Aktivita 5 /

Pojmy nie sú dojmy

Zameranie	
aktivity	vnímanie manipulatívnych techník
Trvanie	
aktivity	15 minút: cvičenie 5 minút, reflexia 10 minút
Spôsob realizácie	prezenčne aj online
Náročnosť	nenáročné
Úvod	Jedna a tá istá informácia dokáže nabrat milión podôb v závislosti od toho, v akom čase, prostredí, akej skupine ľudí a akým jazykom ju popíšeme. Napr. to, čo môže byť pre jednu skupinu ľudí krutým útokom na telesnú integritu človeka môže pre odlišnú skupinu predstavovať zákonnú povinnosť. Ešte väčší rozkol medzi týmito dvoma skupinami nastane, keď každý z nich budeme o jave uvádzať iba čiastkové informácie. Práve túto mnohotvárnosť zneužívajú rôzne manipulatívne médiá, často s motívom ovplyvňovať verejnú mienku v prospech názorov, ktoré sami zastávajú.
Pokyny	Nižšie vidíte popisy známej osoby, zvierata a predmetu. V každom z nich je niekoľko charakteristík, ktoré k nim prislúchajú. Triede postupne prečítajte z popisu vždy po jednej položke a nechajte ich hádať o koho alebo čo ide. Takto postupujte pri všetkých troch uvedených popisoch. Ak ani po tretej charakteristike trieda neuhádne správnu odpoveď, odhaľte ju. Aktivitu ukončíte spoločnou reflexiou

<u>Osobnosť:</u>
Matka Tereza
* v 18 rokoch opustila rodinu, aby mohla odísť do cudziny
* žobrala o jedlo
* život zasvätila charite a bola jej udelená Nobelova cena za mier
<u>Zviera:</u>
Komár
* je najnebezpečnejším zvieraťom na Zemi, ročne spôsobí až milión ľudských úmrtí
* obýva Zem minimálne 226 miliónov rokov
* dožíva sa 1 – 2 týždňov, v našom klimatickom pásme sa ich najviac vyskytuje v lete okolo vodných plôch, do ktorých kladie tento hmyz svoje vajíčka
<u>Predmet:</u>
Mikrovlnná rúra
* základom tohto vynálezu je súčiastka, ktorá bola počas druhej svetovej vojny kľúčovou súčasťou radarov
* prvé prototypy tohto vynálezu vážili vyše 300 kilogramov
* v roku 2017 sa po celej Európe z tohto kuchynského spotrebiča predalo vyše 1,3 milióna kusov

Reflexia:
Ako dokážu médiá ovplyvňovať naše vnímanie udalostí, o ktorých informujú? Uveďte príklad a diskutujte.
Podľa čoho si vytvárate názory? Hrá v tom nejakú úlohu prostredie a jazyk?

Aktivita 6 /

Grafy, grafy, grafy

Zameranie aktivity	osvojenie si zručnosti správne čítať a interpretovať grafy
Trvanie aktivity	(časť A) 20 minút: príprava 2 minúty, samostatná práca 8 minút, riešenie 10 minút
Spôsob realizácie	prezenčne aj online
Náročnosť	stredne náročné
Pomôcky	pripravené kópie grafov
Úvod	Aktivita nadväzuje na aktivitu č. 9 z príručky Kritické myslenie 2. Štatistika je trvalou súčasťou vedeckého bádania a vedci a vedkyne z nej vyvodzujú a ňou podporujú svoje závery. Navzdory tomu, že vyzerá ako doména poctivej vedy, s nástupom dezinformácií sa ňou začali oháňať aj všakovaké šarlatánske weby a pochybné účty na sociálnych sieťach, ktoré majú od vedeckých metód skúmania ďaleko. Preto nestačí informácii veriť len preto, že sa odvoláva na štatistiku a je k nej priložený graf. Aj tie treba preskúmať a posúdiť, či údaje a vzťahy medzi nimi zobrazujú správne a sú z nich vyvedené legitímne závery.

Pokyny	<u>Časť A</u> Triede rozdajte/nazdieľajte priložené grafy. Pri každom z nich sú uvedené tri tvrdenia, o ktorých pravdivostnej hodnote majú žiaci a žiačky rozhodnúť. Na samostatnú analýzu grafov vyhraďte aspoň 8 minút, následne prejdite k riešeniam. Pri každom grafe nechajte triedu o jednotlivých tvrdeniach hlasovať. Niekoľko žiakov a žiačok vyzvite, aby svoj postoj odôvodnili. Správne riešenia odhaľte. <u>Časť B (dobrovoľná)</u> Požiadajte triedu, aby sami zozbierali niekoľko údajov o svojej triede, napr. veľkosť nohy, farba vlasov, najobľúbenejšia farba, vek ich rodičov, obľúbený hudobný žáner a pod. Následne bude ich úlohou na základe zozbieraných údajov vytvoriť graf, z ktorého vyvodí jeden správny a jeden nesprávny záver. Pravdivostnú hodnotu v spojitosti s grafom musia odôvodniť. Zadanie je vhodné ako domáca úloha.
Časť A	<u>Graf A</u> <i>Príloha č. 2</i> Urči, či je tvrdenie pravdivé/nepravdivé/nedá sa určiť: A. Ľudia s malými nohami sú negramotní. B. Vo všeobecnosti platí, že gramotnosť stúpa s nárastom veľkosti nohy. C. Nárast gramotnosti sa spomaľuje v priemere od 14 rokov. <u>Graf B</u> <i>Príloha č. 3</i> Urči, či je tvrdenie pravdivé/nepravdivé/nedá sa určiť: A. Spomedzi všetkých krajov divadlo najviac navštevujú Bratislavčania a Bratislavčanky. B. Ľudia nemajú záujem o divadlá v Trnavskom kraji. C. Medzi obdobím s najväčším a najmenším počtom návštevníkov a návštevníčok slovenských divadiel je iba 6 rokov.

<u>Graf C</u> <i>Príloha č. 4</i> Urči, či je tvrdenie pravdivé/nepravdivé/nedá sa určiť: A. Spomedzi všetkých krajov divadlo najviac navštevujú Bratislavčania a Bratislavčanky. B. Ľudia nemajú záujem o divadlá v Trnavskom kraji. C. Medzi obdobím s najväčším a najmenším počtom návštevníkov a návštevníčok slovenských divadiel je iba 6 rokov.	Riešenie <u>Graf A</u> A. NEPRAVDA: Graf zobrazuje vzťah medzi veľkosťou nohy a priemerným stupňom gramotnosti. To znamená, že v skupine ľudí s malými chodidlami prevažujú tí s nižším stupňom gramotnosti, neplatí však, že ľudia s vyšším stupňom gramotnosti v tejto skupine kategoricky neexistujú. B. PRAVDA: Aj keď s výkričníkom. V spojitosti týchto dvoch javov hrá úlohu jedna spoločná príčina - vek. Od veku závisí do akej veľkosti stihlo narásť naše chodidlo a koľko času sme už mali možnosť stráviť vo vzdelávacom systéme. Javy sú teda korelatívne, nie kauzálne, to znamená, že existujú popri sebe, ale nie sú v priamom príčinnno-následkovom vzťahu. C. NEDÁ SA URČIŤ: Z grafu vieme vyvodit', že nárast gramotnosti sa spomaľuje, keď ľudia v priemere dosiahnu veľkosť číslo 35. Avšak to, či táto veľkosť nohy je priemerom veľkostí nôh práve u 14-ročných tínedžerov a tínedžeriek, už určiť z grafu nevieme, pretože taký údaj neobsahuje. <u>Graf B</u> A. NEDÁ SA URČIŤ: Graf nevypovedá o tom, odkiaľ pochádzajú návštevníci a návštevníčky divadiel, ale koľko ľudí navštívilo v sledovanom časovom období divadlá v jednotlivých krajoch. Za vysokou návštevnosťou divadiel v Bratislavskom kraji môžu stáť lokálni divadelní nadšenci a nadšenkyne, rovnako ako fakt, že je v Bratislavskom kraji najväčší počet divadiel, za ktorými môžu chcieť dochádzať aj ľudia s pobytom v inom regióne. Kde je pravda z gra-
---	---

fu vyčítať nevieme.	B. NEDÁ SA URČIŤ: Podobne ako pri predchádzajúcom riešení, graf tento údaj nesleduje. Z návštevnosti nevieme s istotou vyčítať záujem ľudí o divadlo. Za neexistujúcou návštevnosťou v roku 2017 a 2018 môže pokojne stáť to, že štatistický úrad nezískal údaje o návštevnosti divadiel v Trnavskom kraji, alebo že v daných rokoch v Trnavskom kraji nefungovalo žiadne divadlo.
C. PRAVDA: Z grafu vieme celkom jasne vyčítať, že najnavštevovanejším divadelným rokom bol rok 2014. Naopak najmenej navštevovaným bol rok 2020, pri ktorom môžeme celkom s istotou za hlavnú príčinu považovať pandemické opatrenia a zatvorenie divadiel. Rozdiel je teda skutočne iba 6 rokov.	<u>Graf C</u> A. NEDÁ SA URČIŤ: Hoci to vyznieva ako intuitívna pravda, z tohto grafu to nevyplýva. Tvrdenie by bolo platné v znení „Spomedzi sledovaných krajín, krajiny s veľkou rozlohou vyprodukovali v roku 2017 viac zemiakov ako krajiny s malou rozlohou.“ Na to, aby tvrdenie mohlo byť formulované všeobecnejšie, by vzorka sledovaných krajín a rokov musela byť zásadne širšia. V opačnom prípade to môže byť iba ojedinelý jav, ktorý by sme generalizovali (neodôvodnene ho prezentovali ako všeobecne platný).
B. NEPRAVDA: V prípade tohto tvrdenia sú príčina a následok evidentne násilne spojené. Na produkciu zemiakov bude mať priamy vplyv rozloha ornej pôdy v krajine, klimatické podmienky na pestovanie a dopyt po danej plodine. Športové úspechy veľmi malej vzorky populácie na objem vypestovanej plodiny v celej krajine skutočne nemá mať prečo vplyv.	C. NEDÁ SA URČIŤ: Nielenže tento graf spája dva veľmi vzdialené javy závisiace od nesmierného množstva iných faktorov, ešte ani neposkytuje informáciu o žiadnej časti uvedeného tvrdenia. Graf u jednotlivých krajín sleduje produkciu, nie konzumáciu zemiakov, toľkože nie jedálničiek jednotlivcov. Takýto záver preto na základe tohto grafu nevieme vyvodit'.

Aktivita 7 /

Nájdí podvod!

Zameranie aktivity	oboznámenie a budovanie obozretnosti voči rôznym typom manipulatívnych techník a výstupov na internete
Trvanie aktivity	30 minút: analýza výstupov 10 minút, diskusia a riešenie 15 minút, reflexia 5 minút
Spôsob realizácie	prezenčne aj online
Náročnosť	stredne náročné
Pomôcky	kópie výstupov z prílohy, prístup k internetu

Úvod

Doba internetu so sebou priniesla nielen okamžitú dostupnosť informácií, ale aj priestor pre podvody a manipuláciu. Namiesto podomového predaja predražených hrncov sa viac stretávame s lákavou inzerciou na zázračné výživové doplnky v zľave, sme zahltení emailmi od údajných výhercov lotérie z Nigérie, ktorí nám sľubujú tisíce dolárov za nič, a na sociálnych sieťach stále pribúda výziev na charitatívnu pomoc s nejasným prijímateľom. Špekulatívnych spôsobov ako od nás ako používateľov a používateľiek internetu vymámiť údaje a peniaze existuje nespočetné množstvo a býva čím ďalej, tým náročnejšie sa im ubrániť. Je

však niekoľko znakov, o ktorých vedomosť prispieva k tomu, aby sme podvodníkom a podvodníckam nesadli na lep.

Pokyny

Triede rozdajte/nazdieľajte k nahliadnutiu prílohy tejto aktivity, ktoré nájdete na konci príručky. Každá z nich predstavuje iný typ výstupu, s ktorým sa môžeme pri práci na internete stretnúť – plagát, emaily, webová stránka. Úlohou triedy je odhaliť, či sú tieto výstupy legitímne alebo podvodné.

Na samostatnú analýzu nechajte žiakom a žiačkam 15 minút. Umožnite im pracovať s internetom a zapisovať si poznámky. Následne prejdite k diskusii a riešeniu. Pri tých výstupoch, ktoré žiaci a žiačky identifikujú ako podvodné, musia tiež pomenovať, čo je na nich neobvyklé a naznačuje ich falošnosť. Ich pozorovania porovnajte s priloženým riešením. Aktivitu ukončíte krátkou reflexiou.

Reflexia

Kde všade v rámci svojej práce na internete sa stretávaš s podozrivými príspevkami?

Nechal/nechala si sa niekedy zaviesť klamlivou správou, či reklamou? Ako to dopadlo?

Dokážeš sa brániť falošným emailom? Ako?

Riešenie

1. Plagát Greenpeace-u?

Príloha č. 5

Tento plagát je podvrh.

V údajnom plagáte enviromentálnej organizácie Greenpeace je nezrovnalostí hneď niekoľko.

Pri bližšom pohľade zistíme, že logo Greenpeace je v zlej kvalite. Línie nie sú ostré, po obvodoch písmen sú viditeľné biele hrany. V podobných prípadoch môžeme predpokladať, že logo bolo stiahnuté z iného mediálneho výstupu, upravené a nešikovne vložené do nového plagátu.

Čítajúc uvedený text sa dozvedáme o niekoľkých obciach, ktoré trpia údajným výbuchom reaktora v Mochovciach. Rýchlym preverení

mapy zistíme, že obec Čifáre sa síce nachádza od Mochoviec iba 5 kilometrov, no Šiatorska Bukovinka je vo vzdialenosti až 140 kilometrov. Dedina Mladosti vôbec neexistuje, nápadne sa však svojim názvom podobá na Dedinu Mládeže, ktorá je od Mochoviec vzdialená vyše 60 km. Spojenie práve týchto troch obcí, z ktorých jedna neexistuje a druhá sa nachádza ďaleko, je preto podozrivé.

Ďalšia nezrovnalosť vyžaduje trochu náročnejšiu rešerš. Neutrónový pohlcovač z formulácie v plagáte vyznieva ako zariadenie, ktoré sa dá jednoducho kúpiť a znižuje radiáciu po výbuchu reaktora. Stačí si prečítať pár relevantných článkov o fungovaní reaktorov, aby sme zistili, že tento pojem v skutočnosti pomenúva látku, ktorá priamo v reaktore pôsobí ako akási brzda a reguluje priebeh štiepnej reakcie. Väčšinou bývajú ako pohlcovače neutrónov používané tyče bóru. Po výbuchu je pohlcovač neutrónov úplne zbytočný a radiáciu znížiť nedokáže.

Na pozore sa treba mať vždy, keď na nás z plagátu číha výzva na finančný dar a číslo bankového účtu. Greenpeace-u je skutočne možné darovať finančnú čiastku, ale číslo bankového účtu, ktoré je zverejnené na ich oficiálnom darovacím portáli, sa s číslom na plagáte nezhoduje.

2. Email od správcu poštovej schránky?

Príloha č. 6

Tento email je podvrh.

Odosielateľ napísal email z podozrivej emailovej adresy. Legitímne emaily, ktoré nás o niečom informujú alebo na niečo upozorňujú, spravidla prichádzajú z účtu registrovaného na oficiálnej doméne správcu. Príkladom dôveryhodnej emailovej adresy je no-reply@accounts.google.com alebo account-security-noreply@accountprotection.microsoft.com. V tomto prípade by sme emailu mali dôverovať iba v prípade, že sme si poštovú schránku vytvárali u správcu na minea.gob.ve.

Ďalšia vec, ktorá v tomto emailu vzbudzuje podozrenie, je použitý jazyk a skladba viet. Text emailu obsahuje veľa gramatických chýb, zle vyskloňovaných slov a nelogickú vetnú stavbu, naprí-

klad „máte spustené 20,9 GB“ namiesto „použili ste 20,9 GB“, alebo „kým si overiť si schránku“ namiesto „kým si neoveríte/neobnovíte schránku“. Text bol pravdepodobne automaticky preložený do slovenčiny z iného jazyka.

Najvýraznejšou vlastnosťou emailu je, že sa od nás snaží vylákať údaje k účtu. Nech si vytvárame poštovú schránku kdekoľvek, potrebné údaje uvádzame už pri registrácii. Správca ich má preto od našej registrácie zaznamenané v databáze a nepotrebuje, aby sme ich všetky zadávali znova, toľkož nie priamo do textu emailu.

Technika neoprávneného získavania cenných používateľských údajov sa nazýva phishing a využíva sa na krádež identity alebo peňazí.

3. Správa od Slovenskej pošty?

Príloha č. 7

Táto správa je podvrh.

V tomto prípade vyzerá správa na prvý pohľad spoľahlivo. Obsahuje známe logo Slovenskej pošty, uvádza referenčné číslo platby aj konkrétnu a uveriteľnú sumu za doručenie balíka.

Ale! Hoci nevieme, z akej emailovej adresy bola odoslaná, podobne ako v predchádzajúcom prípade si môžeme všimnúť nesprávne použitie slov (napr. „Vyzerá“ namiesto „S pozdravom“ alebo „Preto na ne nie je možné odpovedať.“ namiesto „Preto naň nie je možné odpovedať.“), či chýbajúcu interpunkciu („Ak chcete získať viac služieb, sledovanie zásielky nájdete tu“ – chýba bodka na konci vety).

Správa obsahuje odkaz, ktorý podľa kontextu smeruje na platobnú bránu. Aby sme sa uistili, či je správa pravdivá, môžeme nahliadnuť na webstránku Slovenskej pošty a prečítať si, ako prebieha odosielanie balíkov. Zistíme, že Slovenská pošta nikdy nežiada o uhradenie platby prostredníctvom emailu. Ak zásielku hradí odosielateľ, robí tak priamo na pobočke pošty hotovostou alebo kartou. Ak zásielku hradí adresát, zaplatí za ňu pri prebratí kuriérovi alebo priamo na pobočke. Keďže v tomto prípade nás pošta žiada o uhradenie cez email, môžeme vyvodiť záver, že ide o podvrh.

4. Zázračná náplast' na chudnutie?

Príloha č. 8

Tento web je podvrh.

Relevantné e-shopy, ktoré predávajú svoje produkty na slovenskom trhu, sa budú snažiť, aby ich stránka bola pre ich potenciálnych zákazníkov a zákazníčky dobre čitateľná. Zvolia preto font (typ písma), ktorý zvládne všetky bežne sa vyskytujúce znaky v slovenskom jazyku. Naproti tomu na tejto webovej stránke bije do očí každé písmeno s mäčkčňom. Na základe tejto skutočnosti môžeme pochybovať o tom, či to predajca myslí s predajom svojho produktu vážne, prípadne či predajca vôbec existuje.

Zas a znova si všímame aj jazyk. K plejáde chýb vyskytujúcich sa v predchádzajúcich prípadoch sa pridáva ďalšia. Napriek tomu, že všetky uvedené zákazníčky sú ženy, ich recenzie sú písané v mužskom rode. Môžeme predpokladať, že predloha falošných recenzií bola písaná v jazyku, kde sa slovesá časujú rovnako v mužskom aj ženskom rode (napr. anglický jazyk), preto viedol automatický preklad k tejto chybe.

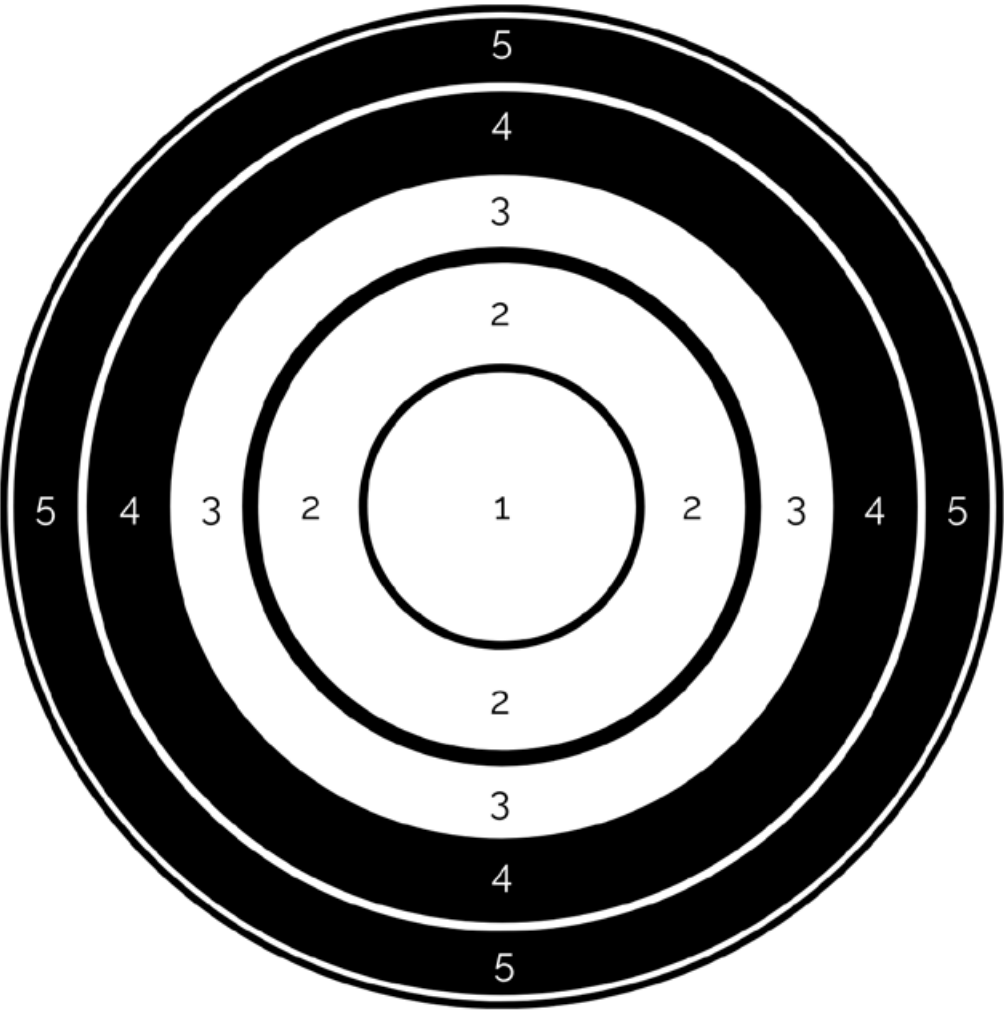
O funkčnosti zázračnej náplaste na chudnutie nás má tiež presvedčiť lekárska recenzia. Ak by nám aj neprišlo zvláštne, že tvárou tejto recenzie je fotografia z fotobanky, či fakt, že existuje lekár, ktorý o strate 14 kilogramov za mesiac pomocou používania náplaste hovorí ako o zdravom chudnutí, na evidentný podvrh prideme už po prečítaní prvých 4 riadkov. Prvý riadok nám recenzujúceho lekára predstavuje ako Petra Nagyia s 35-ročnou praxou, pričom v štvrtom riadku, ktorým sa začína citácia, sa stretávame s Mariom Basiľonem s praxou v dĺžke iba vyše 15 rokov. Pri podozrivých webových stránkach by sme si teda mali dávať pozor aj na ich konzistentnosť.

Relevantné stránky a e-shopy uvádzajú v sekcii kontakt nielen kontaktný formulár a emailovú adresu, ale aj prevádzkovateľa, sídlo, telefónne číslo a často aj fakturačné údaje. Pri takomto rozsahu údajov si môžeme byť istejší, že firma/osoba naozaj existuje a v prípade reklamácie produktu sa vrátenia peňazí dočkáme.

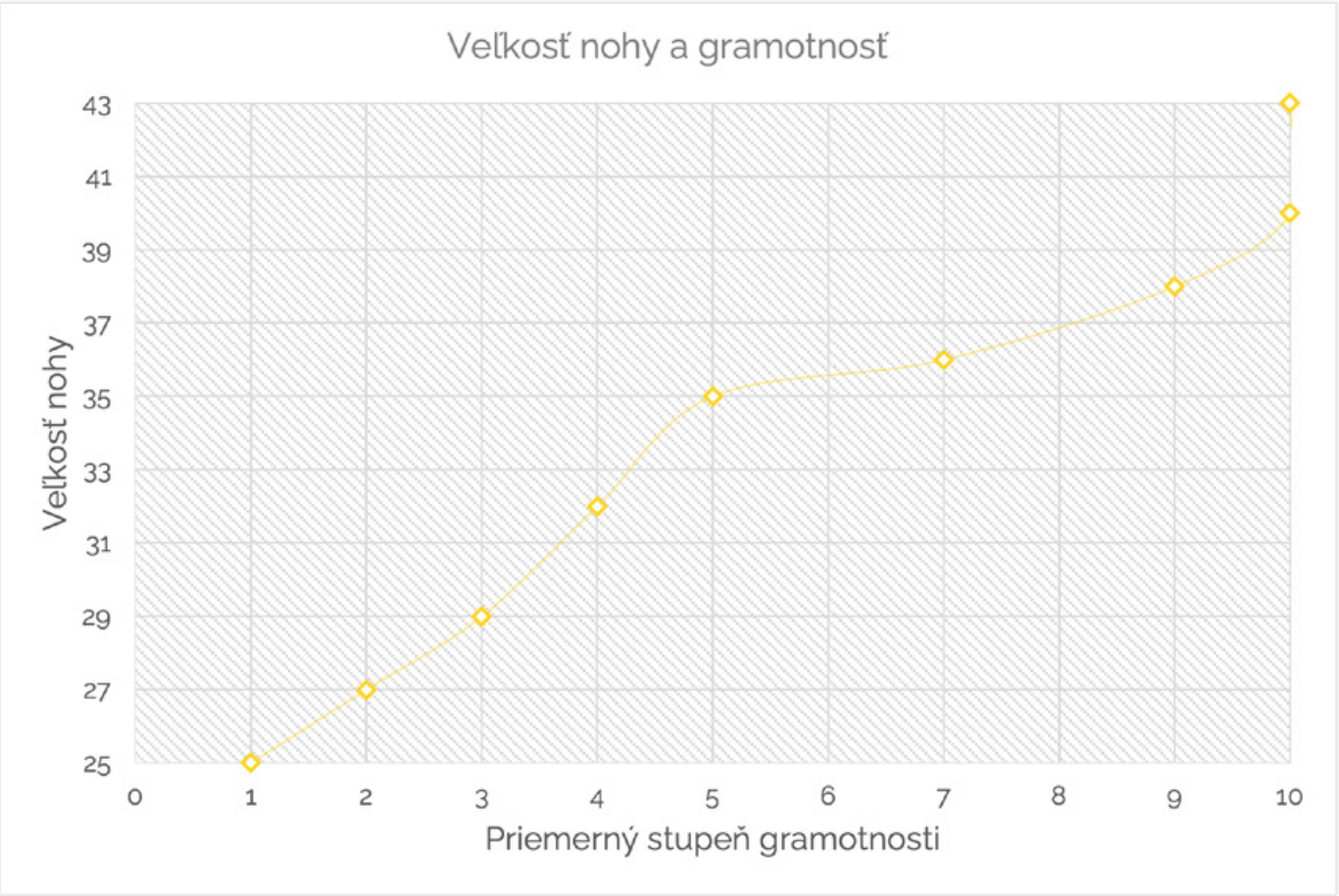
Pozorovania triedy, ktoré ste počas sledovanie videí zapisovali na tabuľu, porovnajte s priloženým zoznamom:

Ako odhaliť deepfake:

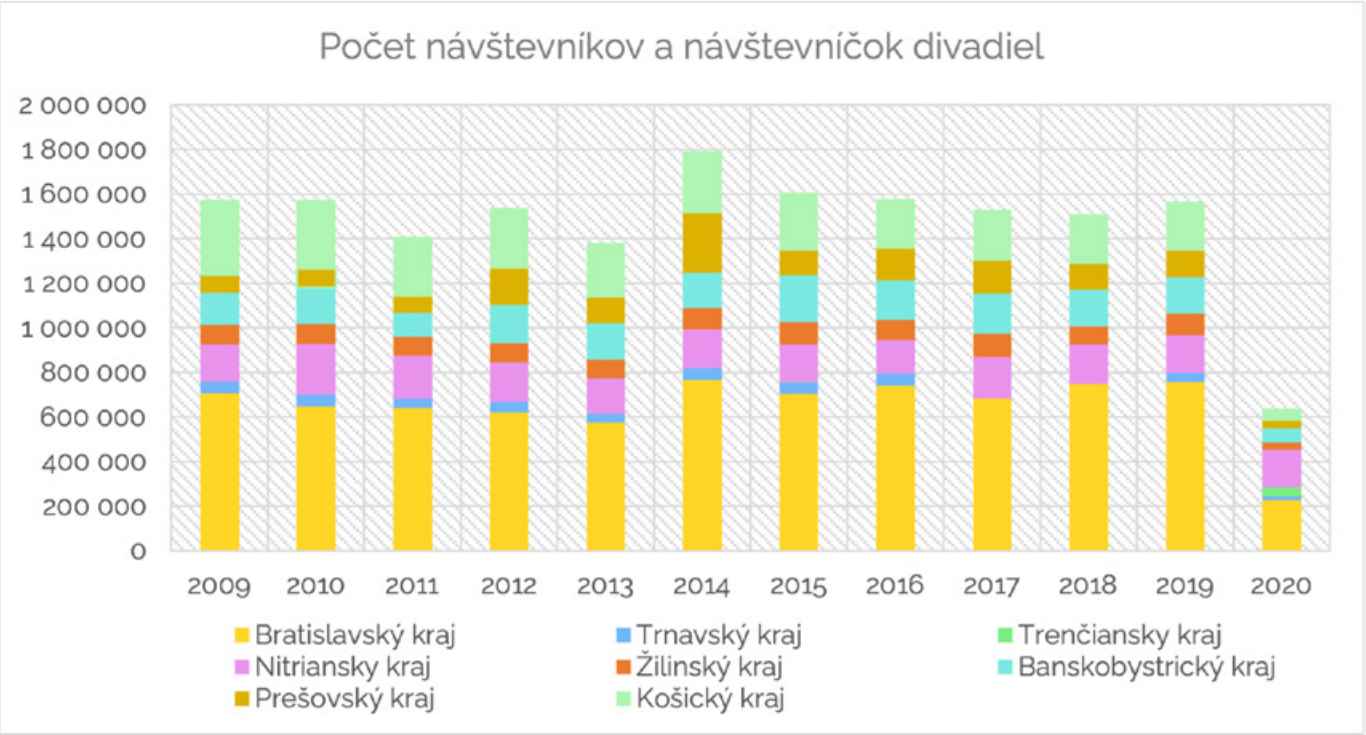
- * Neprirodzený pohyb očí a mimika
- * Nedostatok emócií
- * Neprirodzený pohyb a držanie tela
- * Neprirodzené vlasy, zuby a sfarbenie pleti
- * Rozmazanie alebo vychýlenie
- * Nekonzistentný šum alebo zvuk
- * Zábery, ktoré pri spomalení vyzerajú neprirodzene
- * Nezhody hashtagov
- * Digitálne odtlačky videa
- * Spätné vyhľadávanie obrázkov

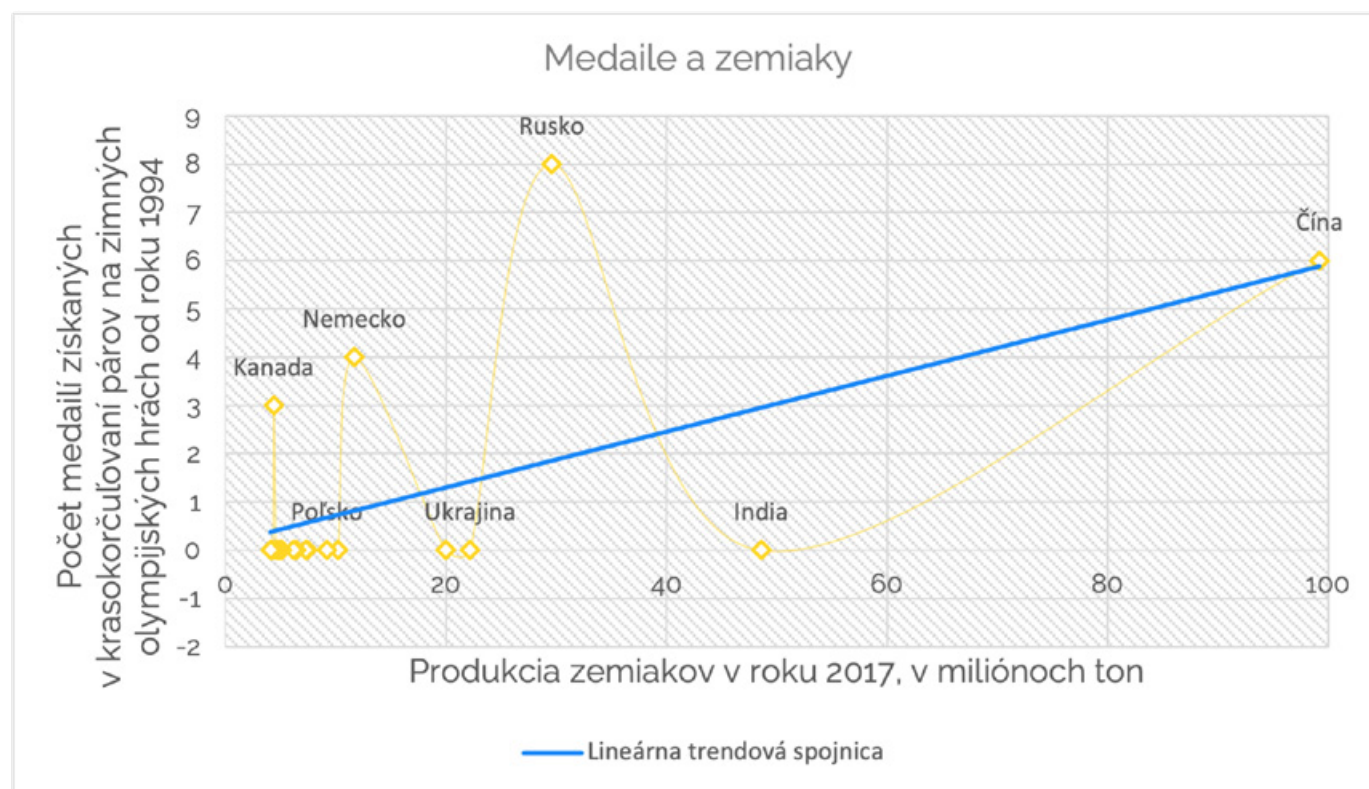
Príloha č. 1

Príloha č. 2

Príloha č. 3

Príloha č. 4

ZATAJENÝ VÝBUCH V MOCHOVCIACH!

Vedenie jadrovej elektrárne v Mochovciach zatajilo výbuch reaktora, ktorý zapríčinil vysoký stupeň radiácie v susediacich obciach. Obyvatelia a obyvateľky Čifárov, Šiatorskej Bukovinky a Dediny Mladosti volajú o pomoc. Greenpeace pre nich vytvára zbierku na nákup neutrónových pohlcovačov.

#ZAŽIVOTNÉPROSTREDIE

 POMÔŽTE ZASLANÍM ĽUBOVOLNEJ ČIASTKY NA
IBAN SK71 1100 0000 0023 9620 4067

Príloha č. 5

ne 11.2.2018 23:26

Amarilys Velasquez <avelasquez@minea.gob.ve>

Vážený používateľ

Komu Undisclosed recipients

Vážený používateľ

Vaša poštová schránka presiahla limit ukladacieho priestoru 20

GB stanovil správca, máte spustené 20,9 GB, nemôžete odosielať alebo prijímať nové správy, kým si overíte si schránku. Opätovné overenie účtu poštou, prosím vyplniť a odoslať údaje overiť a aktualizovať svoj účet:

(1) e-mail:

(2) názov:

(3) heslo:

(4) užívateľské meno:

ďakujem

Správca systému

Vaše balenie nebolo možné doručiť dňa 05.12.2020, pretože nebolo zaplatené žiadne clo (1,45 EUR).

Dodanie je plánované medzi: 05.12.2020 - 25.12.2020

Referencia platby: Slovenská pošta SK_8CV0KYP-20200809174839000

Spolu: (1,45 EUR).

Príjemca: Slovenská pošta

[Odoslanie balíka potvrdíte kliknutím sem](#)

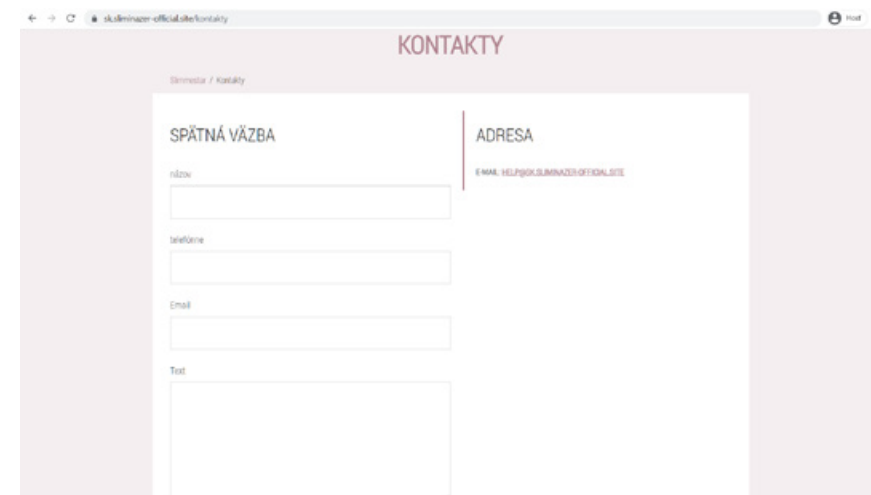
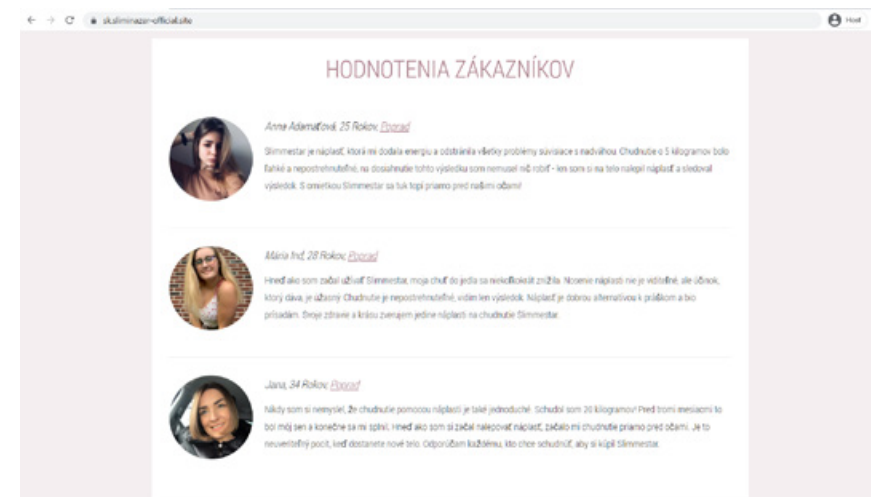
Ak chcete získať viac služieb, sledovanie zásielky nájdete tu
Ďakujeme za dôveru,

Vyzerá,
Zákaznícky servis Slovenskej pošty.

Tento e-mail sa odosiela automaticky. Preto na ne nie je možné odpovedať.

Príloha č. 6

Príloha č. 7

Príloha č. 8

Metodická príručka Kritické myslenie 4 je výstupom projektu Školy za demokraciu – rozvoj, profesionalizácia a advokácia.

Program Školy za demokraciu je podporený Nadáciou otvorenej spoločnosti v rámci programu Active Citizens Fund – Slovakia, ktorý je financovaný z Finančného mechanizmu EHP 2014-2021.

Metodická príručka Kritické myslenie 4 je interným metodickým materiálom vzdelávacieho programu Školy za demokraciu. Akékoľvek šírenie tohto materiálu mimo výstupov programu Školy za demokraciu je možné len po konzultácii s autorkou príručky.

